GENERALINIO ADVOKATO
M. POIARES MADURO IŠVADA
pateikta 2007 m. vasario 15 d. [1]

1. *Verwaltungsgerichtshof* (Austrija) prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikia Teisingumo Teismui du klausimus, susijusius su 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) 4 ir 16 straipsnių išaiškinimo [2].

I — Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, teisinis pagrindas ir prejudiciniai klausimai

2. *Tele2 UTA Telecommunication GmbH* (toliau – ieškovė arba *Tele2*) yra Austrijos įmonė, teikianti elektroninių ryšių tinklus ir paslaugas. 2004 m. liepos 16 d. ji pateikė prašymą dėl šalies statuso pripažinimo, kartu suteikiant jai teisę susipažinti su pagal 2003 m. Telekomunikacijų įstatymo (*Telekommunikationsgesetz*, BGBl. I, 70/2003, toliau – TKG) 37 straipsnį *Telekom-Control-Kommission* (toliau – reguliavimo institucija arba TCK) vykdomos administracinės rinkos analizės procedūros medžiaga.

3. TKG 37 straipsnis, pavadintas „Rinkos analizės procedūra“, nustato:

„1. Vykdydama savo pareigas reguliavimo institucija reguliariai, neviršydama dvejų metų termino ir laikydamasi Europos Bendrijos nuostatų, atlieka atitinkamų rinkų analizę, kaip tai įtvirtinta Reglamento 36 straipsnio 1 dalyje. Pagal šią procedūrą siekiama nustatyti, ar reikia panaikinti, palikti galioti, pakeisti ar skirti specifinius reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimus, jei nustatoma, kad atitinkamai apibrėžtoje rinkoje viena ar kelios įmonės turi joje didelę įtaką arba konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga.

2. Jei vykdydama šią procedūrą nacionalinė reguliavimo institucija nustato, kad ati-

1 — Originalo kalba: portugalų.
2 — OL L 108, p. 33 (toliau – Pagrindų direktyva).

tinkamoje rinkoje viena ar kelios įmonės turi didelę įtaką ir todėl konkurencija nėra veiksminga, ji pagal 38–46 straipsnius arba 47 straipsnio 1 dalį nustato įmonei (-ėms) atitinkamus specifinius reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimus. Tuo atveju, kai atitinkamoje rinkoje konkrečiai įmonei jau yra nustatyti reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimai, pagal nustatytą tvarką ir atsižvelgiant į reglamentavimo tikslus šie įpareigojimai pakeičiami arba nustatomi iš naujo.

3. Jei vykdydama šią procedūrą reguliavimo institucija nustato, kad atitinkamoje rinkoje konkurencija yra veiksminga ir jokia įmonė neturi didelės įtakos toje rinkoje, ji negali nustatyti 2 dalyje nurodytų įpareigojimų, išskyrus 47 straipsnio 2 dalį; reguliavimo institucija tokiu atveju paskelbia sprendimą netęsti tokios rinkos analizės. Jei atitinkamoje rinkoje įmonei vis dar yra nustatyti reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimai, jie sprendimu panaikinami. Sprendime panaikinti turi būti nustatytas protingas jo įsigaliojimo terminas, neviršijantis šešių mėnesių.

4. Tokiu atveju, kai tarpvalstybinės rinkos yra nustatomos Europos Komisijos sprendimu, atitinkamos nacionalinės reguliavimo institucijos rinkos analizę atlieka glaudžiai tarpusavyje bendradarbiaudamos ir atsižvelgdamos į jos ir didelę įtaką toje rinkoje turinčias įvertinimo gaires bei bendrai nustato, ar viena arba kelios įmonės turi didelę įtaką toje rinkoje arba konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga. 1, 2, 3 ir 5 dalys taikomos analogiškai.

5. Tik tos įmonės, kurių atžvilgiu nustatomi, pakeičiami ar panaikinami specifiniai reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimai, turi šalių statusą.

6. Ryšių tinklų ir paslaugų naudotojai ir eksploatuotojai, laikydamiesi 90 straipsnio, privalo bendradarbiauti pagal 36 ir 37 straipsniuose nustatytą procedūrą.

7. Reguliavimo institucija privalo paskelbti sprendimus, priimtus taikant 2–4 dalis, bei nusiųsti jų kopijas Europos Komisijai.

<…>“

4. Šis TKG 37 straipsnis dėl rinkos analizės procedūros perkelia Pagrindų direktyvos 16 straipsnį, atitinkamai pavadintą „Rinkos analizės procedūra“ (Pataisytas vertimas), pasak kurio:

„1. Kai priimama ar atnaujinama rekomendacija, nacionalinės reguliavimo institucijos kuo skubiau atlieka atitinkamų rinkų analizę, atidžiai atsižvelgdamos į gaires. Valstybės narės užtikrina, kad ši analizė atitinkamais atvejais būtų atliekama kartu su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis.

2. Tais atvejais, kai pagal Direktyvos 2002/22/EB (Universaliųjų paslaugų direktyva) 16, 17, 18 ar 19 straipsnius arba 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva) [3] (toliau – Prieigos direktyva) 7 ar 8 straipsnius reikalaujama, kad nacionalinė reguliavimo institucija nustatytų, ar įmonėms reikia skirti, palikti galioti, pakeisti ar panaikinti įpareigojimus, ji, remdamasi šio straipsnio 1 dalyje nurodyta analize, turi nustatyti, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga.

3 — OL L 108, p. 7.

3. Jei nacionalinė reguliavimo institucija padaro išvadą, kad konkurencija rinkoje yra veiksminga, ji neskiria ir nepalieka galioti jokių šio straipsnio 2 dalyje minėtų specifinių įpareigojimų. Tais atvejais, kai įpareigojimai konkretiems sektoriams jau paskirti, nacionalinė reguliavimo institucija atitinkamos rinkos įmonėms tokius įpareigojimus panaikina. Apie tokį panaikinimą šalims, kurioms jis turi įtakos, pranešama iš anksto.

4. Jei nacionalinė reguliavimo institucija nustato, kad atitinkamoje rinkoje nėra veiksmingos konkurencijos, ji pagal 14 straipsnį nustato įmones, turinčias didelę įtaką toje rinkoje, ir joms nurodo atitinkamus specifinius šio straipsnio 2 dalyje minėtus reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimus arba, jeigu jie jau nustatyti, palieka ar iš dalies pakeičia.

5. 15 straipsnio 4 dalyje nurodytame sprendime minėtų tarpvalstybinių rinkų atveju rinkos analizę atitinkamos nacionalinės reguliavimo institucijos atlieka kartu, su didžiausiu atidumu atsižvelgdamos į gaires, ir kartu suderintai sprendžia, ar pradėti taikyti, palikti galioti, keisti ar panaikinti šio straipsnio 2 dalyje nustatytus įpareigojimus.

6. Taikant priemones pagal šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalis, laikomasi 6 ir 7 straipsniuose nurodytos tvarkos.“

5. 2004 m. rugsėjo 6 d. Sprendimu reguliavimo institucija atmetė *Tele2* prašymą suteikti jai šalies statusą pagal rinkos analizės procedūrą, grįsdama tuo, kad pagal TKG 37 straipsnio 5 dalį tik tos įmonės, kurių atžvilgiu yra nustatomi, pakeičiami ar panaikinami specifiniai reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimai, turi šalių statusą, nesuteikiant šio statuso visais kitais atvejais, kaip tai yra ieškovės šioje byloje atveju.

6. Ieškovė *Verwaltungsgerichtshof* pateikė apeliacinį skundą dėl minėto sprendimo, nes TKG 37 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta nacionalinė nuostata prieštarauja Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatytai „teisei pateikti apeliacinį skundą“. Pagal šį straipsnį „valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygiu veiktų veiksmingas mechanizmas, pagal kurį bet kuris paslaugų gavėjas ar įmonė, teikianti elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas, kuriai turi įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas, turėtų teisę paduoti apeliacinei institucijai, nepriklausomai nuo suinteresuotųjų šalių, apeliacinį skundą dėl to sprendimo. Ši institucija, kuri gali būti teismas, privalo turėti atitinkamas kvalifikacijas, kad galėtų vykdyti savo funkcijas. Valstybės narės užtikrina, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į bylos sudėtį ir kad veiktų veiksmingas apeliacijų mechanizmas. Kol nagrinėjamas toks apeliacinis skundas, galioja nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas, jei apeliacinė institucija nenusprendžia kitaip.“

7. Pasak ieškovės, TCK sprendimas atsižvelgiant į rinkos analizę Pagrindų direktyvos prasme yra toks sprendimas, kuris „turi įtakos“ ne tik konkrečiai įmonei, kurios atžvilgiu nustatomi, pakeičiami ar panaikinami specifiniai reglamentuojančio pobūdžio įpareigojimai, bet taip pat ir jos konkurentams. Iš tikrųjų rinkos analizės rezultatai daro tiesioginę įtaką dominuojančią padėtį rinkoje užimančios įmonės teisėms, kuriomis ji gali pasiremti konkuruojančios įmonės atžvilgiu.

8. Savo ruožtu atsakovė teigia, kad Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje niekaip nepaaiškinama, kam konkretus sprendimas „turi įtakos“. Pagrindų direktyvos 6 straipsnyje nustatyta privaloma konsultacijos procedūra užtikrina įmonės, kuriai daromas tiesioginis poveikis, konkurentams galimybę dalyvauti rinkos analizės procedūroje. Šis straipsnis, pavadintas „Konsultacijų ir skaidrumo mechanizmas“, iš tikrųjų nustato, kad „išskyrus atvejus, kai taikoma 7 straipsnio 6 dalis, 20 ar 21 straipsnis, valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai nacionalinės reguliavimo institucijos pagal šią direktyvą ar specifines direktyvas ketina taikyti priemones,

darančias didelį poveikį atitinkamai rinkai, suinteresuotosioms šalims jos suteiktų galimybę per protingą terminą pateikti pastabas dėl planuojamos priemonės. Nacionalinės reguliavimo institucijos skelbia savo konsultacijų procedūras. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įsteigtas vienas informacijos punktas, per kurį būtų galima sužinoti apie visas vykstančias konsultacijas. Konsultacijų procedūros rezultatus nacionalinė reguliavimo institucija skelbia viešai, išskyrus atvejus, kai pagal Bendrijos ar nacionalinę teisę dėl verslo slaptumo informacija yra konfidenciali“.

9. Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgdamas į būtinybę išaiškinti direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 3 dalį, *Verwaltungsgerichtshof* nusprendė atidėti sprendimo priėmimą ir pateikė Teisingumo Teismui šiuos du prejudicinius klausimus:

„1. Ar Pagrindų direktyvos 4 ir 16 straipsniai aiškintini taip, kad šalys, „kurioms turi įtakos“, arba „atitinkamos“ šalys taip pat reiškia ir atitinkamojoje rinkoje veikiančias konkuruojančias įmones, kurioms, atsižvelgiant į rinkos analizę, specifiniai įpareigojimai nėra skiriami, paliekami galioti ar pakeičiami?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą teigiamas:

Ar Pagrindų direktyvos 4 straipsnis draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kurioje nustatyta, kad šalių statusą rinkos analizės procedūroje turi tik įmonės, kurioms skiriami, pakeičiami ar panaikinami specifiniai įpareigojimai?“

II — Analizė

10. Pagrindinės bylos pradžioje *Tele2* pateikė TCK prašymą dėl šalies statuso suteikimo, arba, kitaip tariant, dėl teisės dalyvauti reguliavimo institucijos vykdomoje rinkos analizės procedūroje. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad šalių statusas pagal rinkos analizės procedūrą, kaip numatyta Austrijos administracinėje teisėje, susijęs su tokiomis teisėmis: susipažinti su bylos medžiaga, susipažinti su surinktais įrodymais, pateikti dėl jų pastabas bei paduoti apeliacinius skundus.

11. Darytina išvada, kad pagal Austrijos teisę tik rinkos analizės procedūroje šalies statusą turintys asmenys turi teisę paduoti apeliacinius skundus. Būtent šis Austrijos teisėje įtvirtintas ryšys tarp šalies statuso turėjimo ir teisės paduoti apeliacinius skundus atskleidžia pirmojo klausimo svarbą tiek, kiek reikia išsiaiškinti, ar šios bylos aplinkybėmis pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnio nuostatą įmonė turi teisę paduoti apeliacinį skundą – kuri turi būti pripažinta ieškovei šioje pagrindinėje byloje – dėl reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimto sprendimo.

12. Būtent dėl šio šalies statuso turėjimo ir teisės paduoti apeliacinį skundą sutapatinimo *Tele2* pirmiausia teigia, kad Pagrindų direktyvos 4 straipsnis jai pripažįsta veiksmingą teisę paduoti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimto sprendimo. Ji taip pat mano, kad jei Bendrijos teisė užtikrina jos veiksmingą teisę paduoti apeliacinį skundą, jai taip pat turi būti pripažįstama teisė dalyvauti, turint šalies statusą, neteisminėje rinkos analizės procedūroje. Tik visiškai susipažinusi su ikiteisminės procedūros eiga (o tai nebūtų įmanoma, jei nebūtų galima joje dalyvauti turint šalies statusą), ji galėtų veiksmingai įgyvendinti savo teisę paduoti apeliacinį skundą.

13. Pirmuoju klausimu Teisingumo Teismui prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų direktyvos 4 straipsnis aiškintinas taip, kad įmonė, šiuo atveju ieškovė pagrindinėje byloje, turi teisę pateikti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos, šiuo atveju TCK, priimto sprendimo. Atsakant į šį klausimą reikia išnagrinėti, ar Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 3 dalyje nurodyta sąvoka „šalys, kurioms (sprendimas) turi įtakos“, apima ir tokią įmonę, kokia yra ieškovė šioje pagrindinėje byloje. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų direktyvos 4 straipsnis suteikia įmonei, ieškovei pagrindinėje byloje, kai jai suteikta teisė paduoti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimto sprendimo, teisę dalyvauti ikiteisminėje procedūroje turint šalies statusą.

A — *Dėl pirmojo klausimo*

14. Ar Pagrindų direktyvos 4 straipsnis suteikia teisių apsaugą asmenims, kuriems nėra skirtas reguliavimo institucijos sprendimas, tačiau kuriems šis sprendimas daro

neigiamą poveikį? Iš esmės toks yra pirmasis klausimas, į kurį reikia atsakyti.

15. Kad atsakytume į šį klausimą, pirmiausia reikia nustatyti kuriai trečiųjų asmenų kategorijai priskiriama ieškovė pagrindinėje byloje. Pirmojo klausimo formuluotėje paprasčiausia nurodomos atitinkamoje rinkoje konkuruojančios įmonės. Vis dėlto iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad *Tele2* įmonė konkuruoja su įmone, turinčia didelę įtaką rinkoje, be to, konkrečiai kalbant, ji yra šios įmonės kontrahentė ir todėl reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimtas sprendimas gali turėti neigiamą poveikį jos teisiniams santykiams. Todėl atrodo, kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad įmonės sutartiniai santykiai su įmone, turinčia didelę įtaką toje rinkoje, pagrįsti reguliavimo institucijos jai nustatytais specifiniais įsipareigojimais, o ne papraščiausiai įmonės užimama dominuojanti padėtis, lemia ieškovės šioje byloje specifinę padėtį. Būtent tokiomis aplinkybėmis reikia nustatyti, ar įmonei, šiuo atveju ieškovei, turi būti pripažinta teisė paduoti apeliacinį skundą pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnį.

16. Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalis įpareigoja valstybes nares užtikrinti, kad nacionaliniu lygiu veiktų veiksmingi mechanizmai, pagal kuriuos „bet kuris paslaugų gavėjas ar įmonė, teikianti elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas, kuriai turi įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas, turėtų teisę paduoti apeliacinei institucijai, nepriklausomai nuo suinteresuotųjų šalių, apeliacinį skundą dėl to sprendimo“. Nei 4 straipsnyje, nei kitoje Pagrindų direktyvos nuostatoje nėra pateikiamas įmonės „kuriai turi įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas“ apibrėžimas.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siūlo, kad sąvokos „kuriai turi įtakos“ 4 straipsnio 1 dalies prasme paaiškinimas galėtų būti 16 straipsnio 3 dalyje, kur nurodoma, kad apie nacionalinės reguliavimo institucijos įpareigojimų panaikinimą „šalims, kurioms (sprendimas) turi įtakos“, pranešama iš anksto, kai įpareigojimai konkretiems sektoriams buvo paskirti įmonėms, ankščiau turėjusioms didelę įtaką rinkoje. Aš nemanau, kad 4 straipsnyje vartojamos „asmenų ar įmonių, kurioms turi įtakos“ sąvokos 4 straipsnio prasme paaiškinimas gali papraščiausia būti sutapatinamas su tos pačios direktyvos 16 straipsnio 3 dalyje vartojama sąvoka „šalims, kurioms (sprendimas) turi įtaką“.

18. Iš tiesų daugelyje kalbinių versijų šioms 4 straipsnio ir 16 straipsnio 3 dalies sąvo-

koms vartojami tie patys žodžiai [4], pavyzdžiui, anglų bei vokiečių kalbinėse versijose „affected“ ir „betroffen(en)“, tačiau kitose kalbinėse versijose vartojamos skirtingos sąvokos [5]. Vis dėlto šių dviejų straipsnių įvairių kalbinių versijų palyginimas nereiškia, kad šios abi sąvokos neišvengiamai turi tą pačią prasmę. Be to, tai, kad direktyvos dviejų nuostatų abi sąvokos, kaip pamatysime vėliau, nėra akivaizdžiai išaiškintos, nuorodos darymas į 16 straipsnio 3 dalį siekiant išaiškinti 4 straipsnio 1 dalies sąvoką „kuriai turi įtakos“ teisiškai būtų vieno aklojo pagalba kitam aklajam, vedant jį prie labirinto išėjimo.

19. Žinoma, mano manymu, tokia įmonė kaip *Tele2* šiuo atveju turi būti laikoma „šalis, kuriai (sprendimas) turi įtakos“ 16 straipsnio 3 dalies prasme bei atitinkamai jai turi būti pranešta iš anksto apie sprendimą panaikinti įpareigojimus. Tiesiogiai susijusi įmonė, turinti didelę įtaką rinkoje, apie tokį sprendimą (kuris ir yra jai skirtas) panaikinti specifinius įpareigojimus tikrai bus įspėta iš anksto. Tokiu atveju būtų nesuprantama, kodėl Bendrijos teisės aktų leidėjas, aiškiai užtikrindamas, kad „apie tokį panaikinimą šalims, kurioms jis turi įtakos, pranešama iš anksto“ ir apribodamas įpareigojimą pranešti apie sprendimą panaikinti įpareigojimus tik toms rinkoje veikiančioms įmonėms, kurioms šis sprendimas daro teigiamą poveikį, būtų norėjęs grubiai daugiažodžiauti [6]. Vis dėlto, mano manymu, nereiškia, kad jei įmonė, šiuo atveju *Tele2*, yra „šalis, kuriai (sprendimas) turi įtakos“ Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 3 dalies prasme, ji turi būti automatiškai pripažįstama, kaip ir pagrindinės bylos ieškovės atveju, šalimi, „kuriai turi įtakos“ 4 straipsnio 1 dalies prasme. Iš tikrųjų šalies statusas 4 straipsnio 1 dalies prasme yra tiesiogiai susijęs su įmonės, kuriai turi įtakos reguliavimo institucijos sprendimas, teise pateikti apeliacinį skundą. Todėl šiuo atveju kalbama apie specifines 4 straipsnio pasekmes siekiant skirtingų tikslų nei numatyta 16 straipsnio 3 dalyje, suteikiančioje „šalims, kurioms (sprendimas) turi įtakos“, teisę apie šį sprendimą gauti išankstinį pranešimą. Šis išankstinis pranešimas leidžia „šalims, kurioms (sprendimas) turi įtakos“, iš anksto pasirengti nepalankioms aplinkybėms, kurios įtvirtinamos sprendimu panaikinti paskirtus įpareigojimus įmonei, anksčiau turėjusiai didelę įtaką rinkoje, dar prieš tai, kol šis panaikinimas įsigalios.

20. Iš to darytina išvada, kad svarbiausia nustatyti, ar kai įmonė, šiuo atveju ieškovė,

4 — Būtent anglų, vokiečių, italų, ispanų, čekų, graikų, švedų kalbinėse versijose.

5 — Portugalų kalboje 4 straipsnio 1 dalyje šalims apibūdinti vartojamas terminas „prejudicadas“, o 16 straipsnio 3 dalyje – „abrangidas“. Prancūzų kalboje atitinkamai vartojami „affecté(e)“ bei „concernés“. Lygiai taip pat olandų kalboje nurodomi skirtingi terminai „getroffen“ ir „gevolgen“.

6 — 3 dalis nurodo įmones, turinčias didelę įtaką rinkoje, kurioms skirtas sprendimas. Toliau joje nurodomos šalys, susijusios su sprendimu panaikinti, apie kurį joms turi būti pranešta iš anksto. Jei šis įpareigojimas pranešti būtų numatytas tik įmonėms, kurioms skirtas sprendimas panaikinti, teisės aktų leidėjas kitame sakinyje paprasčiausia būtų patvirtinęs, kad apie tokį panaikinimą „šioms įmonėms“ (bet nenurodęs „šalims, kurioms jis turi įtakos“) pranešama iš anksto.

yra susijusi 4 straipsnio 1 dalies prasme, negalima jos laikyti šalimi, kuriai turi įtakos sprendimas specifine 16 straipsnio 3 dalies prasme. Kadangi pačioje 4 straipsnio 1 dalies formuluotėje nepaaiškinama „įmonės, kuriai sprendimas turi įtakos“ sąvoka, Belgijos vyriausybė savo pastabose primena, kad atsakymas į tokį klausimą turi būti pagrįstas atsižvelgiant į 4 straipsnio siekiamus tikslus bendra Pagrindų direktyvos prasme. Kai Bendrijos teisės akto nuostata iš tikrųjų yra dviprasmiška, žodžių reikšmė, dėl kurios aiškinimo kyla ginčas, turi būti aiškinama atsižvelgiant į tą nuostatą ir į susijusio teisės akto siekiamus tikslus [7].

21. Šio 4 straipsnio 1 dalimi siekiama užtikrinti, kad veiktų veiksmingas mechanizmas, pagal kurį „*bet kuris* paslaugų gavėjas ar įmonė, teikianti elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas, kuriai turi įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas,“ turėtų teisę paduoti apeliacinį skundą [8]. Komisijos siūlymu, iš pradžių šio straipsnio tekstas buvo lakoniškesnis ir apsiribojo tik tuo, jog „valstybės narės užtikrina, kad mechanizmas suteiktų <...> *paslaugų gavėjui* ar *įmonei*, teikiančiai elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas, teisę paduoti apeliacinį skundą dėl nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimo“ [9]. (Neoficialus vertimas). Nepaisant šių neginčytinų 4 straipsnio teksto pakeitimų, dvylikta konstatuojamoji dalis, kurioje nurodoma, kad „bet kuri šalis, dėl kurios nacionalinė reguliavimo institucija priėmė sprendimą, privalėtų turėti teisę pateikti apeliacinį skundą“, nebuvo pakeista.

22. Pirma, aš sutinku su Komisijos, *Tele2* ir Belgijos vyriausybės nuomonėmis, jog šis straipsnis yra veiksmingos teisminės apsaugos principo išraiška. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktika šis principas, kylantis iš valstybių narių bendrų konstitucinių tradicijų, nurodo, kad „asmenims turi būti suteikta veiksminga teisių, kurios kyla iš Bendrijos teisinės sistemos, apsauga“ [10]. Taip užtikrinama teisminė kontrolė dėl visų nacionalinės institucijos, kuri atsisako įgyvendinti pagal Bendrijos teisę suteiktas teises, sprendimų [11].

7 — Būtent žr. 1980 m. birželio 19 d. Sprendimą *Roudolff* (C-803/79, Rink. p. 2015, 7 punktas); 2000 m rugsėjo 19 d. Sprendimą *Linster* (C-287/98, Rink. p. I-6917, 43 punktas) ir 2003 m. vasario 27 d. Sprendimą *Adolf Truley* (C-373/00, Rink. p. I-1931, 35 punktas).

8 — Išskirta mano. Žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimą *Mobistar* (C-438/04, Rink. p. I-6675, 41 punktas).

9 — Žr. Komisijos pasiūlytą tekstą bei Parlamento priimtus pakeitimus (OL C 277, 2001 10 1, p. 92 ir 89).

10 — Žr. 2002 m. liepos 25 d. Sprendimą *Unión de Pequeños Agricultores prieš Tarybą* (C-50/00 P, Rink. p. I-6677, 39 punktas ir nurodyta praktika); ypač žr. 1986 m. gegužės 15 d. Sprendimą *Johnston* (C-222/84, Rink. p. 1651, 17–20 punktai) ir 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimą *Jégo-Quéré prieš Komisiją* (C-263/02 P, Rink. p. I-3425, 29 punktas).

11 — Žr. 2000 m. vasario 3 d. Sprendimą *Dounias* (C-228/98, Rink. p. I-577, 64 punktas) ir 2002 m. liepos 25 d. Sprendimą *MRAX* (C-459/99, Rink. p. I-6591, 101 punktas ir nurodyta praktika).

23. Dvylikta konstatuojamoji dalis turi būti suprantama konkrečiai atsižvelgiant į principą, kylantį iš 4 straipsnio. Šią konstatuojamąją dalį reikia aiškinti plačiau, nei leidžia suprasti jos formuluotė, būtent: kiekvienam asmeniui, įgyvendinančiam Bendrijos teisinės sistemos suteiktas teises, pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalį turi būti pripažįstama teisė pateikti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo [12], o ne vien asmenims, kuriems šis sprendimas skirtas.

24. Antra, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje įtvirtintus politinius tikslus ir reguliavimo principus nacionalinėms reguliavimo institucijoms [13] aiškiai išskiriamas šios reguliavimo institucijos tikslas — „skatinti konkurenciją elektroninių ryšių tinklų, elektroninių ryšių paslaugų ir susijusių priemonių bei paslaugų teikimo srityje“ [14]. Vis dėlto, kaip teisingai savo pastabose pastebėjo Danijos vyriausybė, siauras direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aiškinimas, pagal kurį apeliacinio skundo pateikimo teisė suteikiama tik tiems asmenims, kuriems skirtas sprendimas, sunkiai suderinamas su konkurencijos skatinimo tikslu. Dėl tokio aiškinimo tik ūkio subjektai, turintys didelę įtaką rinkoje, *a priori* bus laikomi šalimis, „kurioms (sprendimas) turi įtakos“. Kitiems konkuruojantiems ūkio subjektams, net jeigu jiems nacionalinė reguliavimo institucija skiria, pakeičia ar panaikina specifinius įpareigojimus įmonės, turinčios didelę įtaką rinkoje, atžvilgiu, jiems nebus suteikta teisė paduoti apeliacinį skundą dėl tokio sprendimo, priešingai nei įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje.

25. Todėl, mano manymu, nei formuluotė, nei iš 4 straipsnio išvedamas bendrasis teisminės apsaugos principas, nei bendrieji tikslai ar atitinkami principai, susiję su reguliavimo institucijomis, ir ypač veiksmingos konkurencijos skatinimas, nepateisina to, kad įmonės, „kuriai turi įtakos“ sąvoka 4 straipsnio 1 dalies prasme būtų aiškinama siaurai, nurodant tik tas įmones, kurioms reguliavimo institucijos adresavo sprendimą, kaip tai siūlo Austrijos ir Slovėnijos vyriausybės.

26. Atsižvelgdamas į veiksmingos teisminės apsaugos principą, Teisingumo Teismas 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Connect*

12 — Verta pabrėžti, kad šiuo požiūriu 4 straipsnio 1 dalyje minimi paslaugų naudotojai ar įmonės, kurioms *turi įtakos* nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas, bet ne paslaugų naudotojai ar įmonės, kurioms *yra skirtas* toks sprendimas.

13 — Žr. Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 dalį.

14 — Taip pat žr. Pagrindų direktyvos pirmą konstatuojamąją dalį, kurioje aiškiai nurodoma „veiksmingos konkurencijos telekomunikacijų sektoriuje svarba pereinant nuo monopolio prie visiškos konkurencijos“.

Austria [15] argumentuose, nagrinėdamas nuostatos, kuri gali būti laikoma Pagrindų direktyvos 4 straipsnio pirmtake, vertinimą pateikia būtent platų Pagrindų direktyvos 4 straipsnio aiškinimą. Turima omenyje 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvos Nr. 90/387 dėl telekomunikacijų paslaugų, teikiamų atviru telekomunikacijų ryšių tinklu, vidaus rinkos įsteigimo 5a straipsnio 3 dalis [16], pakeista 1997 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva Nr. 97/51/EB [17].

27. Toje byloje, kaip ir šioje, buvo nagrinėjamas trečiojo asmens apeliacinio skundo pateikimas. Pirma, Teisingumo Teismas priminė, kad valstybės narės visais atvejais yra įpareigotos užtikrinti „asmenų teisių, kylančių iš Bendrijos teisinės sistemos, veiksmingą apsaugą“ [18], o Direktyvos Nr. 90/387 5a straipsnio 3 dalis įpareigoja, jog „valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygiu veiktų veiksmingas mechanizmas, pagal kurį šalis, susijusi su nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimu, turėtų teisę paduoti apeliacinei institucijai, nepriklausomai nuo suinteresuotųjų šalių, apeliacinį skundą dėl to sprendimo“. Antra, Teisingumo Teismas nurodo, kad „reikalavimas aiškinti nacionalinę teisę pagal Direktyvą Nr. 90/387 bei suteikti ieškovams veiksmingą teisių apsaugą įpareigoja nacionalinius teismus patikrinti, ar atitinkamos jų nacionalinės teisės nuostatos suteikia ieškovams apeliacinio skundo pateikimo teisę dėl nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimų, atsižvelgiant į Direktyvos Nr. 90/387 5a straipsnio 3 dalies reikalavimus“ [19]. Tuo atveju, kai nacionalinės teisės įgyvendinimas yra nesuderinamas su nacionaline teise, nacionalinis teismas, kuris yra kompetentingas nagrinėti apeliacinius skundus dėl nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimų, jei nacionalinės teisės nuostatos aiškiai nenumato išimties dėl tokios kompetencijos, yra įpareigotas netaikyti tokios nacionalinės nuostatos [20].

28. Kaip Komisija ir *Tele2* pabrėžia savo pastabose, Teisingumo Teismas, atrodo, netiesiogiai pripažino, jog Direktyvos Nr. 90/387 5a straipsnio 3 dalyje įtvirtinta apeliacinio skundo pateikimo teisė taip pat turi būti pripažinta ir kai kuriems suinteresuotiesiems tretiesiems asmenims, kaip *Connect Austria*, kuriems nėra skirti reguliavimo institucijos priimti sprendimai, nors jiems tie sprendimai turi aiškios įtakos [21]. Vis dėlto manau,

15 — C-462/99, Rink. p. I-5197. Dėl Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies išaiškinimo taip žr. pat minėto sprendimo *Mobistar* 40 ir 43 punktus.

16 — OL L 192, p. 1.

17 — OL L 295, p. 23. Direktyvos Nr. 90/387 5a straipsnio 3 dalyje, panaikintoje įsigaliojus Pagrindų direktyvos 26 straipsniui, lygiai taip pat kaip ir Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog „valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygiu veiktų veiksmingas mechanizmas, pagal kurį šalis, susijusi su nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimu, turėtų teisę paduoti apeliacinei institucijai, nepriklausomai nuo suinteresuotųjų šalių, apeliacinį skundą dėl to sprendimo.“

18 — Minėto sprendimo *Connect Austria* 35 punktas.

19 — Ten pat, 42 punktas.

20 — Ten pat, 42 punktas.

21 — Net jei Teisingumo Teismas savo sprendime tiesiogiai nesirėmė generalinio advokato L. A. Geelhoed nuomone, jis savo išvadų 48 punkte labai aiškiai išdėstė, jog beveik nesuvokiama, kad suinteresuotieji tretieji asmenys, kuriems tiesiogiai turi įtaką sprendimai, negalėtų imtis prieš juos priemonių. Be to, 5a straipsnio 3 dalimi būtent ir siekiama apsaugoti naujai į rinką atėjusių ūkio subjektų, šiuo atveju *Connect Austria*, interesus.

kad minėtos bylos *Connect Austria* sprendimas netinka šiai nagrinėjamai bylai. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas byloje *Connect Austria* sprendė klausimą, ar Direktyvos Nr. 90/387 5a straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama kaip turinti tiesioginį veikimą, bet nesiaiškino, ar sąvoka „šalis, susijusi su sprendimu“ šio straipsnio prasme apima įmonę, nagrinėjamu atveju *Connect Austria*. Taigi Teisingumo Tesimas specialiai nenagrinėjo klausimo – jis šioje byloje yra esminis – dėl sąlygų nustatymo, pagal kurias suinteresuotiesiems tretiesiems asmenims, šiuo atveju *Tele2*, reguliavimo institucijos administraciniai sprendimai gali turėti įtakos.

29. Primintina, kad remiantis Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi pirmiausia nurodomas imperatyvas užtikrinti veiksmingą teisių, kurias asmenims suteikia Bendrijos teisinė sistema, apsaugą. Kaip primena savo pastabose *Tele2* ir Komisija, reikia pripažinti, kad tam tikri specifiniai įpareigojimai nustatyti įmonėms, turinčioms didelę įtaką rinkoje, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 3 ir 4 dalis ir joje minimas Prieigos direktyvos nuostatas, būtent ir yra apsaugos priemonės, nustatytos konkurentų interesų atžvilgiu, ir todėl gali jiems suteikti teisių. Pavyzdžiui, konkrečiu atveju viena iš tokių reguliavimo institucijos nustatytų priemonių pagal Prieigos direktyvos 8 straipsnį [22] gali būti konkurentų nediskriminavimo įpareigojimas (Prieigos direktyvos 10 straipsnis) bei įpareigojimas suteikti konkurentams prieigą prie tinklo priemonių (Prieigos direktyvos 12 straipsnis).

30. Konkrečiu atveju įpareigojimas dėl prieigos prie konkrečių tinklo priemonių, išvardytų Prieigos direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje, nurodo, jog „nacionalinė reguliavimo institucija pagal 8 straipsnio nuostatas gali nustatyti reikalavimus operatoriams, kad jie tenkintų pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių bei jų naudojimo, *inter alia*, tokiomis aplinkybėmis, kai nacionalinė reguliavimo institucija mano, kad tokio prašymo atmetimas ar panašų poveikį turintis nepagrįstų sąlygų taikymas trukdytų atsirasti subalansuotos konkurencijos mažmeninei rinkai arba prieštarautų galutinio paslaugų gavėjo interesams“ [23]. Kaip ir Pagrindų direktyvos 10 straipsnyje nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas, šie įpareigojimai, numatyti dėl prieigos prie konkrečių tinklo priemonių ir jų naudojimo, yra naudingi

22 — Pagal Prieigos direktyvos 1 straipsnio 2 dalį ji „nustato operatorių ir įmonių, norinčių susijungti ar gauti prieigą prie jų tinklų ir susijusių priemonių, teises ir pareigas“.

23 — Taip šioje nuostatoje yra numatyta daug specifinių įpareigojimų, kurie gali būti paskirti ūkio subjektams. Tarp jų konkrečiai numatytas įpareigojimas suteikti trečiosioms šalims prieigą prie konkrečių tinklo elementų ir (arba) priemonių, įskaitant atsietą prieigą prie vietinės linijos bei sąžiningas derybas su įmonėmis, prašančiomis prieigos.

tokios prieigos siekiantiems konkurentams. Taigi būtent šiems konkurentams tiesiogiai numatytos teisės, susijusios su reguliavimo institucijos suteiktomis specifinėmis teisėmis įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje [24].

31. Taip šių įpareigojimų nustatymas pagal Prieigos direktyvos 10 ir 12 straipsnius suteikia konkuruojančioms paslaugų gavėjų įmonėms prieigos teises ir (arba) užtikrina nediskriminacinį elgesį jų atžvilgiu. Šių įpareigojimų įgyvendinimas iš tikrųjų įpareigoja įmonę, turinčią didelę įtaką rinkoje, apibrėžtomis ir nediskriminuojančiomis sąlygomis konkuruojančiai įmonei suteikti priėjimą prie priemonių ir (arba) paslaugų teikiant elektroninių ryšių paslaugas [25]. Tokiomis aplinkybėmis, jei, pavyzdžiui, nacionalinės reguliavimo institucijos galutinis sprendimas panaikintų tokius įmonės, turinčios didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus, tai pažeistų Bendrijos teisės suteiktas konkuruojančių operatorių teises, kurie, kaip šiuo atveju *Tele2*, yra sudarę sutartis su šia įmone.

32. Iš tikrųjų iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir ieškovės pateiktų rašytinių pastabų matyti, kad nors *Tele2* ir turi teisių, įtvirtintų pagal sudarytas sutartis su įmone, ankščiau turėjusia didelę įtaką rinkoje, šios teisės yra grindžiamos remiantis reguliavimo institucijos paskirtais specifiniais įpareigojimais įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, taikant Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 4 dalį ir čia minimas Prieigos direktyvos nuostatas. Tikriausiai *Tele2* yra susitariančioji šalis su įmone, ankščiau turėjusia didelę įtaką, nes pastarajai reguliavimo institucija nustatė tam tikrus įpareigojimus, kurie tam tikra prasme privertė sudaryti sutartį su *Tele2*. Taigi *Tele2* prieigos teisė yra suteikta pagal Bendrijos teisę, atsižvelgiant į pagal šią teisę dominuojančią padėtį užimančiai įmonei nustatytus specifinius įpareigojimus.

33. Iš to matyti, kad reguliavimo institucijos remiantis Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 3 dalimi priimti sprendimai pakeisti ar panaikinti įpareigojimus dėl prieigos, skirti turinčiai įtaką įmonei, iš esmės veikia Bendrijos teisės suteiktas atitinkamas teises. Kai konkuruojanti įmonė turi sutartinių ryšių su įmone, turinčia didelę įtaką rinkoje, kuri laikosi reguliavimo institucijos nustatytų specifinių įpareigojimų, pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnį jai turi būti pripažįstama apeliacinio skundo pateikimo teisė dėl reguliavimo

24 — Šia prasme žr. Prieigos direktyvos šeštą konstatuojamąją dalį, kurioje numatyta, jog „rinkose, kur išlieka dideli įmonių derybinės galios skirtumai ir kur kai kurių įmonių paslaugų teikimas priklauso nuo kitų teikiamos infrastruktūros, tikslinga nustatyti sistemą, užtikrinančią veiksmingą rinkos funkcionavimą. Komercinėms deryboms nepavykus, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti galutiniams paslaugų gavėjams pakankamą prieigą ir sujungimą bei paslaugų sąveiką“.

25 — Žr. Prieigos direktyvos 2 straipsnio a punkte pateiktą prieigos apibrėžimą.

institucijos priimtų sprendimų, kurie gali pakeisti ar panaikinti tokius įpareigojimus[26].

34. Per teismo posėdį buvo iškeltas klausimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti, ar konkurentams, neturintiems sutartinių ryšių su įmone, anksčiau turėjusia didelę įtaką rinkoje, turi taip pat būti pripažįstama apeliacinio skundo pateikimo teisė pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnį. Šio klausimo analizė gali būti naudinga prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

35. Kaip posėdyje patvirtino *Tele2*, Komisija ir Danijos vyriausybė, įmonėms, dar neturinčioms sutartinių ryšių su įmone, kuri turi didelę įtaką rinkoje, tačiau aiškiai pareiškusioms konkretų pageidavimą dėl prieigos prie šios įmonės tinklo, turi būti pripažįstama apeliacinio skundo pateikimo teisė, įtvirtinta 4 straipsnyje. Iš tikrųjų tuo atveju, kai konkuruojanti įmonė susiduria su reguliavimo institucijos sprendimu skirti, pakeisti ar panaikinti specifinius įpareigojimus įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, kuri nesutinka įtvirtinti konkuruojančios įmonės siekiamų sutartinių santykių, ši įmonė privalo taip pat turėti galimybę pasinaudoti savo teisėmis, užtikrintomis Bendrijos teise. Taigi reikia pripažinti, kad šiomis aplinkybėmis konkuruojančiai įmonei turi būti pripažinta teisė paduoti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos priimtų sprendimų, kurie pažeidžia Bendrijos telekomunikacijos teisę.

36. Kalbant plačiau, esu įsitikinęs, kad Bendrijos telekomunikacijų reguliavimo sistemos siekiamų tikslų, visų pirma konkurencijos skatinimo, apsauga, į kuriuos pagal Pagrindų direktyvos 8 straipsnio 2 dalį nacionalinės reguliavimo institucijos turi kuo atidžiau atsižvelgti, pateisina tai, kad teisė paduoti apeliacinį skundą turi būti pripažįstama ne tik konkurentams, sudariusiems sutartis su įmone, turinčia didelę įtaką atitinkamoje rinkoje.

37. Konkrečiu atveju kalbu apie įmones, kurios neturi jokių sutartinių santykių su įmone, turinčia didelę įtaką rinkoje, bet kurioms tiesiogiai skirtos Bendrijos teisės nuostatos dėl konkurencijos skatinimo telekomunikacijų srityje ir kurioms daro neigiamą įtaką reguliavimo institucijos pagal

26 — Analogiškai žr. 1985 m. sausio 17 d. Sprendimą *Piraiki-Patraiki ir kt.* (C-11/82, Rink. p. 207), susijusį su trečiųjų šalių apeliaciniu skundu panaikinti Komisijos sprendimą suteikti valstybei narei (tos bylos atveju Prancūzijos Respublikai) teisę nustatyti ribojančią importo medvilnės siūlams iš Graikijos tvarką. Teisingumo Teismas nusprendė (19 punkte), jog dėl to, „kad sutartys, kurių įgyvendinimas numatytas sprendimo nustatytiems mėnesiams, buvo pasirašytos prieš ginčijamo sprendimo priėmimą, susidarė faktinė situacija, kuri dėl priimto sprendimo visų kitų susijusių su šiuo sprendimu asmenų atžvilgiu trukdė iš dalies ar visiškai įgyvendinti jų sudarytas sutartis.“ Taip pat žr. šio sprendimo 31 punktą.

rinkos analizės procedūrą priimti sprendimai. Remiantis Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, šioms įmonėms, neturinčioms sutartinių santykių, taip pat turi būti pripažinta teisė paduoti apeliacinį skundą.

38. Teisės paduoti apeliacinį skundą pripažinimas tiems, kurie yra susiję jau egzistuojančiais teisiniais santykiais, tam tikrais atvejais gali būti pakankamas siekiant užtikrinti atitinkamų Bendrijos teisės nuostatų tikslų veiksmingą įgyvendinimą. Tai lemia egzistuojanti atitiktis tarp teisių, kylančių iš teisinių santykių, apsaugos, kai šalims, kurioms sprendimas turi įtaką, pripažįstamos atitinkamos teisės paduoti apeliacinį skundą, ir Bendrijos teisės nuostatose numatytų socialinių vertybių, kurių pagrindu įtvirtinti šie santykiai, apsaugos. Vis dėlto lieka galimybė, kad ši atitiktis bus netobula, būtent kai nuostatomis saugoma vertybė skirta tam tikriems asmenims, kurie, pavyzdžiui, neturi susitariančiosios šalies statuso. Tokiu atveju tokių asmenų apsauga ir įtvirtinta norma skatinamos vertybės nebus apsaugotos, jei teisę paduoti apeliacinį skundą turės tik teisinius santykius turintys subjektai.

39. Taigi iškilus klausimui dėl Bendrijos nuostatų, kuriomis siekiama užtikrinti veiksmingą konkurenciją telekomunikacijų srityje, skiriant, pakeičiant ar panaikinant įpareigojimus dėl prieigos prie specifinio tinklo priemonių ir šaltinių, priskirtų įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įgyvendinimo, tikrinama būtent tokia neatitiktis. Iš tikrųjų galime numatyti logiškai, kad nei įmonė, turinti didelę įtaką, nei konkurentai, jau turintys prieigą, įtvirtintą sutartimis, nebus suinteresuoti pateikti apeliacinių skundų dėl galimų reguliavimo institucijos sprendimų, kurie yra nepalankūs kitoms, naujai į rinką įėjusioms įmonėms, galinčioms siekti įtvirtinti naujus santykius su įmone, turinčia didelę įtaką rinkoje. Tokioms konkuruojančioms įmonėms, dar nesančioms sutartinių santykių subjektais, teisės paduoti apeliacinį skundą pripažinimas yra esminis dalykas užtikrinant veiksmingą Bendrijos nuostatose, kuriomis siekiama sudaryti palankias sąlygas naujai įsisteigusiems ir besiintegruojantiems į telekomunikacijų rinką ūkio subjektams, nustatytų konkurencijos tikslų apsaugą.

40. Todėl Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad konkuruojančias įmones, kurios turi sutartinių santykių su įmone, turinčia didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, ir kurių teises veikia reguliavimo institucijos sprendimas panaikinti ar pakeisti specifinius įpareigojimus, arba įmones, kurios gali siekti įtvirtinti sutartinius santykius su įmone, turinčia didelę įtaką rinkoje, ir kurioms, kaip tiesioginėms Bendrijos nuostatų, skirtų užtikrinti veiksmingą konkurenciją telekomunikacijų srityje, adresatėms,

nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas gali turėti neigiamos įtakos, reikia laikyti įmonėmis, kurioms turi įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimtas sprendimas, ir jos turi teisę pateikti apeliacinį skundą dėl tokio sprendimo.

B — *Dėl antrojo klausimo*

41. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą, mano siūlymu, bus teigiamas, svarbu nustatyti aplinkybę, ar įmonei, kokia yra ieškovė pagrindinėje byloje, pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalį turinčiai teisę paduoti apeliacinį skundą, taip pat gali būti suteiktas šalies statusas pagal neteisminę rinkos analizės procedūrą.

42. Sakyčiau, antrasis klausimas grindžiamas neįprastais svarstymais. Paprastai subjektui pripažįstama teisė paduoti apeliacinį skundą, nes jis tokią teisę turi [27]. Tačiau, pasak ieškovės, reiktų vienodai pripažinti teisę paduoti apeliacinį skundą neteismine administracine tvarka dėl to, kad Bendrijos teisė pripažįsta teisę paduoti apeliacinį skundą dėl pagal rinkos analizės procedūrą priimtų sprendimų. *Tele2* pabrėžia, kad, pirma, jei Pagrindų direktyvos 4 straipsnis, atsižvelgiant į veiksmingą teisminės apsaugos principą, jai suteikia teisę paduoti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo palikti galioti, pakeisti ar panaikinti specifinius įpareigojimus, nustatytus įmonei, turinčiai didelę įtaką, ši teisė turi būti veiksminga. Tačiau neturint galimybės susipažinti su bylos medžiaga, pateikti įrodymų bei savo pastabų rinkos analizės procedūroje, neįmanoma veiksmingai parengti apeliacinio skundo dėl reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimto sprendimo. Antra, ši teisė dalyvauti rinkos analizės procedūroje taip pat yra privaloma atsižvelgiant į teisę į teisingą procesą.

43. Atsakant į *Verwaltungsgerichtshof* pateiktą antrąjį klausimą iš pradžių reikia priminti, kad Pagrindų direktyvoje nėra jokios tikslios nuostatos, kuri nurodytų, kas yra neteisminės administracinės procedūros šalys pagal 16 straipsnį. Šios nuostatos formuluotėje niekaip nenurodoma, kad *Tele2* turi būti pripažintas šalies statusas ikiteisminėje rinkos analizės procedūroje. Iš tikrųjų 16 straipsnio 3 dalies trečiame sakinyje tik nurodoma, kad apie sprendimą panaikinti

27 — Žr. 22 punktą ir ten nurodytą praktiką.

specifinius įpareigojimus „šalims, kurioms jis turi įtakos“, pranešama iš anksto. Iš tikrųjų Pagrindų direktyvos 6 straipsnis, į kurį nukreipia 16 straipsnio 6 dalis, suteikia galimybę visoms „suinteresuotosioms šalims“ pateikti pastabas dėl priemonės, kurią nacionalinės reguliavimo institucijos numato priimti, projekto, todėl *Tele2*, be abejonės, gali būti laikoma suinteresuotąja šalimi šios nuostatos prasme. Vis dėlto teisė pateikti pastabas konsultacijų procedūroje negali būti painiojama su šalies statuso suteikimu vykdant rinkos analizės procedūrą, kurio reikalauja *Tele2*, — pastarasis statusas apima platesnes teises, būtent teisę susipažinti su rinkos analizės procedūros medžiaga ir pateikti pastabas dėl surinktų įrodymų.

44. Nėra jokių abejonių, kad nesant Pagrindų direktyvos 16 straipsnyje numatytos rinkos analizės neginčo procedūros organizavimą ir jos eigą reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų, šią sritį iš esmės turi sureglamentuoti kiekvienos valstybės narės nacionalinė procesinė teisė [28]. Taigi Austrijos teisė turi nustatyti, ar tokia įmonė, kokia yra ieškovė pagrindinėje byloje, turi šios administracinės neginčo procedūros šalies statusą. Jei taip, ji, be to, turi numatyti, ar šioje neginčo procedūroje šiai įmonei gali būti suteikta daugiau procesinių teisių nei tos, kurios aiškiai nurodytos 16 straipsnyje, ir, savaime suprantama, tos, kurios yra konsultavimosi procedūrai būdingos teisės, aiškiai nurodytos 6 straipsnyje. Bendrijos teisė *a priori* nereikalauja, kad nacionalinė procesinė teisė visoms įmonėms, konkuruojančioms su didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčia įmone, turėtų leisti dalyvauti Pagrindų direktyvos 16 straipsnyje numatytoje rinkos analizės procedūroje. Nacionalinės teisės aktų leidėjas teisėtai gali manyti, jog nereikia apsunkinti ikiteisminės procedūros dideliu šalių skaičiumi, kuris kai kuriais atvejais gali būti labai didelis [29].

45. Vis dėlto reikia pabrėžti, kad Teisingumo Teismas, panašiu atveju nustatydamas ieškinių, skirtų užtikrinti teisės subjektų teisių, kylančių iš Bendrijos teisės, apsaugą, procesines taisykles, patvirtino, jog kiekvienoje nacionalinės teisės sistemoje, reglamentuojant šią sritį, turi būti atsižvelgta į reikalavimus, kylančius iš Bendrijos teisės bendrųjų principų. Visų pirma procesinės taisykles negali būti mažiau palankios panašiems nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas) bei dėl jų Bendrijos teisėje nustatytų teisių įgyvendinimas negali tapti

28 — Žr., pavyzdžiui, 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Peterbroeck* (C-312/93, Rink. p. I-4599, 12 punktas ir jame nurodyta praktika).

29 — Žr. Pagrindų direktyvos dvidešimt antrą konstatuojamąją dalį, kuri pabrėžia „pagreitinto proceso“ svarbą.

praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) [30].

46. Šiuo atveju reikalaudama teisės dalyvauti neteisminėje rinkos analizės procedūroje, ieškovė konkrečiai remiasi veiksmingumo principu. Neatmetama, kad *Tele2*, kaip šalies, pašalinimas iš rinkos analizės procedūros pagal TKG 37 straipsnio 5 dalį gali gerokai apriboti Bendrijos teisės pripažintą teisę paduoti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos pagal šią procedūrą priimtų sprendimų.

47. Iš tikrųjų galėtume suformuluoti klausimą taip: ar ši konkreti nuostata, kokia yra TKG 37 straipsnio 5 dalis, nesuteikdama šiuo atveju *Tele2* šalies statuso rinkos analizės procedūroje, padaro neįmanomą arba pernelyg sudėtingą teisės paduoti apeliacinį skundą dėl priimtų sprendimų pagal šią neteisminę procedūrą, įgyvendinimą [31]. Šiuo požiūriu siekiant įvertinti Austrijos teismo proceso teisę, reikia atsižvelgti į kelias pastabas, kurios jau buvo išnagrinėtos Teisingumo Teismo praktikoje [32]. Būtent reikia atsižvelgti į tokios Austrijos teisės normos poveikį visam procesui, jo eigai ir normos savybes skirtingose nacionalinėse institucijose.

48. Nors paprastai tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar kai pagal Austrijos teisę įmonei nesuteikiamas šalies statusas rinkos analizės procedūroje, teisė paduoti apeliacinį skundą tampa vien formalia, *a priori* neatrodo, kad ieškovės reikalaujama teisė dalyvauti rinkos analizės procedūroje turint šalies statusą yra neatsiejama nuo teisės veiksmingai paduoti apeliacinį skundą dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo turėjimo.

49. Pagal nacionalinę teismo proceso teisę, pasitelkiant daugybę priemonių, galima užtikrinti teisės paduoti apeliacinį skundą dėl priimto sprendimo pagal rinkos analizės procedūrą veiksmingumą. Visų pirma aš manau, kad, pavyzdžiui, reguliavimo institucijai pagrindžiant atitinkamą priimtą sprendimą, gali būti įmanoma užtikrinti įmonei, šiuo atveju *Tele2*, disponuoti privalomomis prie-

30 — 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas *Edis* (C-231/96, Rink. p. I-4951, 19 ir 34 punktai); 1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Levez* (C-326/96, Rink. p. I-7835, 18 punktas ir ten nurodyta praktika); minėto sprendimo *Peterbroeck* 12 punktas ir jame nurodyta teismų praktika; 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Courage ir Crehan* (C-453/99, Rink. p. I-6297, 29 punktas); 2002 m. rugsėjo 24 d. Sprendimas *Grundig Italiana* (C-255/00, Rink. p. I-8003, 33 punktas); 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimas *Steffensen* (C-276/01, Rink. p. I-3735, 60 punktas); 2003 m. gruodžio 4 d. Sprendimas *Evans* (C-63/01, Rink. p. I-14447, 45 punktas) ir 2004 m. birželio 17 d. Sprendimas *Recheio – Cash & Carry*, C-30/02, Rink. p. I-6051, 17 punktas). Taip pat žr. 2006 m. spalio 5 d. Sprendimą *Nádasdi ir Németh* (C-290/05 ir C-333/05, Rink. p. I-10115, 69 punktas).

31 — Dėl panašios analizės, nustatant įrodymų pateikimo tvarką, žr. minėto sprendimo *Dounias* 69 punktą ir 1999 m. vasario 9 d. Sprendimą *Dilexport* (C-343/96, Rink. p. I-579, 48 punktas). Taip pat žr. generalinės advokatės C. Stix-Hackl išvados 85 punktą minėtoje byloje *Mobistar*.

32 — Žr. minėtų sprendimų *Steffensen* 66 punktą ir *Peterbroeck* 14 punktą; 1995 m. gruodžio 14 d. Spredimą *Van Schijndel ir Van Veen* (C-430/93 ir C-431/93, Rink. p. I-4705, 19 punktas); minėtų sprendimų *Levez* 44 punktą ir *Evans* 46 punktą.

monėmis ir informacija, siekiant, kad jos teisė paduoti apeliacinį skundą netaptų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti. Šis ryšys tarp pareigos pagrįsti ir veiksmingos teisminės apsaugos principo buvo įtvirtintas sprendime *Heylens ir kt.* [33]. Minėtame sprendime *Johnston* Teisingumo Teismas patvirtino, kad teisė paduoti apeliacinį skundą teismui dėl visų nacionalinės institucijos sprendimų, kuriais atsisakoma suteikti Bendrijos teisės sistemos užtikrintą teisę, yra esminė, siekiant užtikrinti asmenims veiksmingą jų teisių apsaugą [34]. Remdamasis šiuo veiksmingos teisminės apsaugos principu, Teisingumo Teismas padarė išvadą dėl kompetetingų nacionalinių institucijų pareigos pateikti atsisakymo motyvus pačiame sprendime arba vėlesniame pranešime, kurio reikalauja suinteresuotasis asmuo, buvimo [35].

50. Pabaigoje norėčiau panagrinėti antrąjį ieškovės pateiktą argumentą, kad teisė dalyvauti rinkos analizės procedūroje kyla iš reikalavimų užtikrinti pagrindinę teisę į teisingą procedūrą ir priemonių lygybės principą [36]. Aš manau, kad jis nėra pagrįstas. Šis argumentavimas paremtas prielaida, jog rinkos analizės procedūra yra prieštaringa įmonės, turinčios didelę įtaką rinkoje, ir konkuruojančios įmonės, šiuo atveju ieškovės, atžvilgiu. Tačiau taip akivaizdžiai nėra vykdant administracines rinkos analizės procedūras, pagal kurias priimami sprendimai skirti, pakeisti ar panaikinti specifinius įpareigojimus įmonėms, turinčioms didelę įtaką rinkoje.

51. Taigi aš manau, jog Pagrindų direktyvos 4 straipsnis, atsižvelgiant į jame išreikštą veiksmingos teisminės apsaugos principą, aiškintinas taip, kad jis įpareigoja valstybes nares nacionalinėmis proceso normomis, kurios reglamentuoja sprendimų priėmimą pagal rinkos analizės procedūrą, užtikrinti, kad teisė pateikti apeliacinį skundą dėl šių nacionalinės reguliavimo institucijos priimtų sprendimų netaptų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar atsižvelgiant bendrai į Austrijos teismo proceso teisę tokia nuostata, kokia yra TKG 37 straipsnio 5 dalis, kur nustatyta, kad įmonei, šioje byloje ieškovei, nepripažįstama teisė dalyvauti rinkos analizės procedūroje neturint šalies statuso, apeliacinio skundo pateikimo teisę, suteiktą tokiai įmonei remiantis Pagrindų direktyvos 4 straipsniu, yra iš esmės neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti.

33 — 1987 m. spalio 15 d. Sprendimas (C-222/86, Rink. p. 4097).

34 — Ten pat, 14 punktas.

35 — Ten pat, 15 punktas.

36 — Šiuo požiūriu *Tele2* konkrečiai nurodo minėtą sprendimą *Steffensen*; 2000 m. sausio 11 d. Sprendimą *Nyderlandai ir Gerard van der Wal prieš Komisiją* (C-174/98 P ir C-189/98 P, Rink. p. I-1) bei 1998 m. vasario 19 d. Sprendimą *Eyckeler & Malt prieš Komisiją* (T-42/96, Rink. p. II-401, 76–78 punktai).

III — Išvada

52. Remdamasis pateiktais paaiškinimais, į *Verwaltungsgerichtshof* pateiktus prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui siūlau atsakyti taip:

„1. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) 4 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad konkuruojančias įmones, kurios turi sutartinių santykių su įmone, turinčia didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, ir kurių teises veikia reguliavimo institucijos priimtas sprendimas panaikinti ar pakeisti specifinius įpareigojimus, arba įmones, galinčias siekti įtvirtinti sutartinius santykius su įmone, turinčia didelę įtaką rinkoje, ir kurioms, kaip tiesioginėms Bendrijos nuostatų, skirtų užtikrinti veiksmingą konkurenciją telekomunikacijų srityje, adresatėms, nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas gali turėti neigiamos įtakos, reikia laikyti įmonėmis, kurioms turi įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos pagal rinkos analizės procedūrą priimtas sprendimas, ir jos turi teisę pateikti apeliacinį skundą dėl tokio sprendimo.

2. Pagrindų direktyvos 4 straipsnis, nagrinėjamas atsižvelgiant į jame išreikštą veiksmingos teisminės apsaugos principą, aiškintinas taip, kad jis įpareigoja valstybes nares nacionalinėmis proceso normomis, kurios reglamentuoja sprendimų priėmimą pagal rinkos analizės procedūrą, užtikrinti, kad teisė paduoti apeliacinį

skundą dėl šių nacionalinės reguliavimo institucijos priimtų sprendimų netaptų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar atsižvelgiant bendrai į Austrijos teismo proceso teisę tokią nuostatą, kokia yra Telekomunikacijų įstatymo *(Telekommunikationsgesetz)* 37 straipsnio 5 dalis, kur nustatyta, kad įmonei, šioje byloje ieškovei, nepripažįstama teisė dalyvauti rinkos analizės procedūroje neturint šalies statuso, teisę paduoti apeliacinį skundą, kuri tokiai įmonei suteikiama pagal Pagrindų direktyvos 4 straipsnį, yra iš esmės neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti.“